

DRUŽBENOMEDICINSKI INŠTITUT

ZNANSTVENI SVET

Akad. prof. dr. Marjan Kordaš, akad. prof. dr. Zdravko Mlinar, izr. prof. dr. Majda Črnič Istenič (predsednica), izr. prof. dr. Duška Knežević Hočevar, doc. dr. Lilijana Šprah.

PERSONALNA SESTAVA

Predstojnica: izr. prof. dr. Duška Knežević Hočevar, višja znanstvena sodelavka.

Višji znanstveni sodelavki: izr. prof. dr. Majda Črnič Istenič, doc. dr. Lilijana Šprah.

Asistentka z doktoratom: dr. Sanja Cukut Krilič.

Zunanje sodelavke: Tatjana Novak (univ. dipl. psihologinja, podiplomska študentka Filozofske fakultete, Oddelek za psihologijo), Martina Barat (absolventka Filozofske fakultete, Oddelek za psihologijo), Barbara Dolenc (absolventka Filozofske fakultete, Oddelek za psihologijo), Liza Prajnc (absolventka Filozofske fakultete, Oddelek za psihologijo).

RAZISKOVALNI PROGRAM IN RAZISKOVALNI PROJEKTI

Jezik, spomin in politike reprezentacije

Vodja raziskovalnega programa: O. Luthar.

Sodelavke: D. Knežević Hočevar, M. Črnič Istenič ter sodelavke Sekcije za interdisciplinarno raziskovanje v humanistiki ZRC SAZU Breda Čebulj Sajko, Ana Hofman, Lucija Mulej, Nina Peršak, Tanja Petrovič, Mateja Ratej, Petra Testen.

V okviru programa se posebna študija, za katero sta zadolženi sodelavki DMI, nanaša na analizo govora o narodni/nacionalni populaciji zlasti z vidika presoje njenega članstva in številčne velikosti. V letu 2009 je bilo zbrano gradivo dokumentacije Dela o rodnosti in migracijah v zadnjem desetletnem obdobju in bil opravljen pregled temeljne literature o reprezentacijah izkustev kmečke populacije ob družbeno-političnih spremembah od 2. svetovne vojne do danes. Pri tem so bili zbrani in pregledani znanstveno-strokovni in časopisno-internetni viri.

Medgeneracijska solidarnost v kmečkih družinah

Vodja temeljnega raziskovalnega projekta: D. Knežević Hočevar.

Sodelavki: L. Šprah, M. Črnič Istenič.

V okviru projekta, ki preučuje medgeneracijsko solidarnost in ambivalentna občutenja v večgeneracijskih kmečkih družinah, sta bila v letu 2009 analizirana temeljna literatura in izvedeno terensko delo. Terensko delo je potekalo v Prekmurju, opravljenih je bilo enaintrideset pogovorov s člani šestih večgeneracijskih družin in tremi drugimi lokalnimi sogovorniki. V ta namen so bile predhodno opravljene analize vprašalnika »Odnosi med generacijami in spoloma v kmečkih družinah v Sloveniji«, izdelan je bil polstrukturiran intervju, oblikovani so bili ocenjevalni listi za merjenje kvalitete življenja in odnosov med člani kmečkih družin.

Družbene konstrukcije migrantskih statusov in njihov vpliv na procese selekcioniranja in integracije migrantov

Vodja temeljnega podoktorskega raziskovalnega projekta: S. Cukut Krilič.

V letu 2009 je bila opravljena analiza primarnih in sekundarnih virov, obstoječe podatkovne zbirke in statistike ter politik, ki se nanašajo na selekcijo in kategorizacijo migrantov in migrantk tako v nacionalnem merilu kot tudi v merilu Evropske Unije. Na tej podlagi je bil oblikovan načrt terenskega dela, ki bo potekalo v letu 2010.

Evalvacija učinkov psihoedukacije in farmakoterapije bolnikov z bipolarno motnjo razpoloženja

Vodja aplikativnega projekta: Mojca Zvezdana Dernovšek, IRIO (Izobraževalno raziskovalni inštitut Ozara) Ljubljana.

Sodelavki: L. Šprah, D. Knežević Hočevar.

V letu 2009 (december) se je delo v okviru raziskave zaključilo. S pomočjo računalniško krmiljenega nevropsihološkega instrumentarija za testiranje selektivne pozornosti, vedenjske inhibicije in socialne kognicije ter kliničnih lestvic za oceno manije, depresije, impulzivnosti, lestvic razpoloženja ter osebnostnih značilnosti in afektivnih temperamentov so bili ovrednoteni učinki psihoedukacije in različnih farmakoloških pristopov pri zdravljenju bipolarnе motnje razpoloženja. Ugotovljeno je bilo, da so se pri osebah, ki so bile vključene v program psihoedukacije, izboljšali nekateri vidiki kognitivnega in psihosocialnega funkcioniranja in da se različni farmakoterapevtski pristopi ne razlikujejo pomembno med seboj glede učinkov na področju splošnega kognitivnega in psihosocialnega funkcioniranja oseb z bipolarno motnjo razpoloženja.

eDESDE-LTC - Electronic standard coding and mapping of services for long-term care / Standardizirano elektronsko kodiranje in mapiranje služb za dolgotrajno oskrbo

Evropski projekt, ki ga sofinancira Public Health Executive Agency (Comission of the European Communities). Družbenomedicinski inštitut ZRC SAZU je eden izmed osmih sodelujočih partnerjev.

Vodja mednarodnega projekta: Prof. dr. Luis Salvador Carulla, ASOCIACION CIENTIFICA PSICOST, Španija.

Sodelavke: L. Šprah (raziskovalka), D. Knežević Hočevar (projektna upraviteljica), M. Črnič Istenič (administratorka).

V okviru projekta je bila v letu 2009 oblikovana nova, dopolnjena slovenska verzija instrumenta eDESDE-LTC in opravljena kvalitativna analiza uporabnosti in ustreznosti instrumenta v Sloveniji na področju dolgotrajne oskrbe. V ta namen sta bili organizirani dve srečanji z osmimi predstavniki vodilnih strokovnjakov s tega področja v Sloveniji.

DRUGO DELO IN DEJAVNOSTI

L. Šprah je kot sodelavka inštituta organizirala »Simpozij o bipolarni motnji«, izobraževalno strokovno srečanje članov Združenje psihiatrov pri Slovenskem zdravniškem društvu, Ljubljana, 12. 6.

KNJIŽNICA IN DOKUMENTACIJA

V letu 2009 so bile oblikovane naslednje podatkovne zbirke: 34 enot prepisanih intervjujev članov kmečkih družin v okviru raziskave *Medgeneracijska solidarnost v kmečkih družinah*; 190 enot nevropsiholoških indikatorjev kognitivno emocionalnih funkcij in zdravstvenega statusa 100 zdravih prostovoljcev in 90 oseb z bipolarno motnjo; 1100 enot obsežen vzorec študentov, na katerih je bila opravljena psihometrična evalvacija vprašalnika afektivnih temperamentov TEMS-A v okviru raziskave *Nevropsihološka evalvacija psihoedukacije in farmakoterapije bolnikov z bipolarno motnjo razpoloženja*.

OBISKI V INŠTITUTU

Janice Lenahan, direktorica za področje pomoči zaposlenim pri Johnson & Johnson, New York, ZDA, in Karen Linn, direktorica zdravstvenih služb Johnson & Johnson Medical Ltd., Livingston, Velika Britanija, 2. junij: v inštitutu sta predstavili psihosocialne programe podpore družbe Johnson & Johnson, namenjene zaposlenim pri skrbi za njihovo duševno zdravje. Vzpostavljeno je bilo sodelovanje pri oblikovanju slovenskih strategij na tem področju, ki jih pripravlja inštitut skupaj z Izobraževalno raziskovalnim inštitutom Ozara Ljubljana.

PREDAVANJA, REFERATI IN DRUGI JAVNI NASTOPI

Sanja Cukut Krilić

- *Življenje in čas Alme Karlin*. Vabljen predavanje na okrogli mizi »8. marec – Pomlad žensk«, Trst, Italija, 6.–8. 3.
- *(De)constructing family migration: female migrants in Slovenia – a case study*. Vabljen predavanje na mednarodni konferenci Evropskega sociološkega združenja (European Sociological Association), Lizbona, Portugalska, 2.–5. 9.
- *Conducting migration research in transnational social fields*. Vabljen predavanje na mednarodni konferenci Evropskega sociološkega združenja (European Sociological Association), Lizbona, Portugalska, 2.–5. 9.

Majda Černič Istenič

- *Ageing and loneliness of urban-rural farm populations in Slovenia / Staranje in osamljenost pri urbanih, podeželskih in kmečkih prebivalcih v Sloveniji*. Referat na 12. mednarodni multikonferenci »Informacijska družba - IS 2009«, Inštitut Jožef Štefan, Ljubljana 12.–13. 10.
- *Ageing and intergenerational relations in rural Slovenia*. Referat na delavnici WG: 5.5. »Is rural Europe really old? Demographical dynamics – Social impacts« na mednarodnem 23. kongresu Evropskega združenja za ruralno sociologijo (European Society for Rural Sociology), Åbo Akademi University, Vaasa, Finska, 17.–21. 8.

Duška Knežević Hočevar

- *To plan cross-border cooperation through the developmental programme Slovenia-Croatia 2007-2013: some dilemmas*. Vabljen predavanje na mednarodni konferenci »Grenzüberschreitende Kontakte. Formen der Interaktion in Grenzregionen, 1970–2007«, Institut für Österreichische Rechtsgeschichte und Europäische Rechtsentwicklung, Gradec, Avstrija, 17.–18. 9.

Lilijana Šprah

- *Strategy for care for the elderly persons in Slovenia*. Referat na 11. mednarodni konferenci »Bridging Knowledge in Long Term Care and Support - Crossing boundaries between ageing and disability«, Barcelona, Španija, 5.–7. 3. (soavtorica Mojca Zvezdana Dernovšek).
- *Rezultati raziskave Evalvacija učinkov psihoedukacije in farmakoterapije bolnikov z bipolarno motnjo razpoloženja*. Predavanje na »Simpoziju o bipolarni motnji«, Ljubljana, 12. 6.
- *Povezanost impulzivnosti z afektivnimi dimenzijami temperamenta med spoloma*. Referat na 12. mednarodni multikonferenci »Informacijska družba - IS 2009«, Inštitut Jožef Štefan, Ljubljana, 12.–16. 10. (soavtorica Barbara Dolenc).
- *Vloga motivacije približevanja in umikanja pri kognitivni kontroli emocionalnih dražljajev*. Referat na 12. mednarodni multikonferenci »Informacijska družba - IS 2009«, Inštitut Jožef Štefan, Ljubljana, 12.–16. 10. (soavtorica Tatjana Novak).

RAZISKOVALNO DELO V TUJINI, ŠTUDIJSKI OBISKI IN POTOVANJA

- **D. Knežević Hočevar** je kot dejavni član sodelovala na dveh mednarodnih delavnicah v okviru mednarodnega raziskovalnega COST projekta »Remaking Eastern Borders in Europe: A Network Exploring Social, Moral and Material Relocations of Europe's Eastern Peripheries« (ACTION ISCH IS0803). Prva je potekala v Ljubljani 8.–9. 5., druga pa v Helsinkih, Finska, 4.–5. 12.

PEDAGOŠKO DELO

M. Černič Istenič

- *Ruralna sociologija*. Predavanja na Oddeleku za agronomijo na Katedri za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora ter ekonomiko in razvoj podeželja, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- *Sociologija gozdnih virov*. Predavanja na Oddeleku za agronomijo na Katedri za agrometeorologijo, urejanje kmetijskega prostora ter ekonomiko in razvoj podeželja, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- *Izbrana poglavja iz ruralne sociologije*. Predavanja za študente podiplomskega študija, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- *Metode raziskovanja v ruralni sociologiji*. Predavanja za študente podiplomskega študija, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- *Celostni razvoj podeželja*. Predavanje za študente podiplomskega študija, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- *Sociologija varovanja okolja v kmetijstvu / na podeželju*. Predavanja za študente podiplomskega študija, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

MENTORSTVO

M. Černič Istenič je pedagoška mentorica diplomantkama Darji Zaletelj in Nastji Cotič in so-mentorica diplomantki Katji Cafuta.

L. Šprah je delovna in pedagoška somentorica diplomantkama Barbari Dolenc in Martini Barat.

BIBLIOGRAFIJA

Inštitutska bibliografija je na spletnih straneh inštituta.

SPLETNI NASLOV INŠTITUTA

<http://dmi.zrc-sazu.si/>

SUMMARY

Domestic projects

Intergenerational solidarity in farm families

On the basis of reviewed and analysed literature, the fieldwork in selected villages in Prekmurje (Slovenia) (34 interviews with members of multi-generational farm families) was carried out. Collocutors also filled in evaluation tests on their quality of life and family relations.

Evaluation of a psychoeducation and pharmacotherapeutic effects in patients with bipolar mood disorder:

The project was completed. Neuropsychological assessment of selective attention, behaviour inhibition, social cognition, and clinical scales for mania, depression, impulsivity and affective temperaments revealed that several aspects of cognitive and psychosocial functioning in the group of bipolar patients (n = 90) considerably improved after attendance at psychoeducational programme, while pharmacotherapeutic different approaches did not differ significantly among themselves regarding their effects on general cognitive and psychosocial functioning.

Social constructions of migrant statuses and their impact on the processes of selection and integration of migrants:

Primary and secondary sources and current national and EU policy pertaining to the selection and categorisation of migrants were analysed. On this basis, the fieldwork phase, to be carried out in 2010, was designed.

International projects and cooperation

Electronic standard coding and mapping of services for long-term care (eDESDE-LTC): created is new updated version of the Slovenian e-DESDE-LTC instrument with a qualitative analysis of the utility and suitability of instrument in the field of long term care in Slovenia. In this regard, in Slovenia were organised two meetings with eight representatives of leading experts in this field.